

Forme de dezvoltare și promovare a turismului rural în spațiul Uniunii Europene

Asist. univ. drd. Maria Roxana Dorobanțu
Universitatea "Constantin Brâncoveanu" Pitești

Facultatea Management-Marketing în Afaceri Economice Râmnicu-Vâlcea

Abstract:

Housing in rural area is, in the most cases, satisfied by small units in hospitality management. In Romania they are guesthouses, inns, motels and even small hotel-type units. Statistics show that tourism in rural areas has made in recent decades, more and more followers. Many reasons are invoked to explain this evolution: the influence of environmental ideas, the desire to avoid classic tourist structures, looking as good value for money, desire to eat organic food, a return to tradition. This paper presents the aspects of the rural tourism and its forms in the European Union Space, forms of rural tourism accommodation who can promote this type of tourism all over the world.

Keywords: agrotourism, rural accommodation, rural tourism, green tourism, tourism based on nature.

Introducere

Turismul rural, prin formele sale particulare, a devenit tot mai atractiv ca mecanism de preîntâmpinare a problemelor mediului rural și mulți oameni de știință, cercetători consideră că viitorul comunităților rurale se află în oportunitățile economice, sociale și politice create prin turism. Astfel, turismul rural s-a transformat într-o activitate prosperă, cu o creștere rapidă și un rol important în planul dezvoltării economice a comunităților rurale.

Satele turistice sunt așezări rurale pitorești, bine consolidate din punct de vedere economic, edilitar și cultural, situate în medii nepoluate, conservatoare a unor modele culturale (obiceiuri, inventar al obiectelor de muncă, port, gastronomie) și care, dincolo de funcțiile politice, administrative, culturale, sociale ș.a., îndeplinesc, sezonier sau permanent, funcția de primire a turiștilor¹. Satele turistice sunt în general acele localități rurale cu potențial natural și antropocentric deosebit, ce oferă turiștilor posibilitatea revenirii la cadrul natural/locul de origine; două forme de turism sunt specifice localităților turistice: rural și agroturism².

Vizita în ateliere meșteșugărești, spații de producție ale unor produse alimentare, ferme agricole ș.a. oferă posibilitatea de a asista la procesul de realizare a unor obiecte de artizanat, preparate alimentare (brânzeturi, mezeluri, rachiuri, vinuri, produse de panificație și patiserie) sau nealimentare, care mai apoi sunt suprapuse imaginii produsului inițial, în multe cazuri deja cunoscut, conferind reacții de satisfacție și încredere în propria capacitate de orientare³.

O cauză a imposibilității delimitării clare a turismului rural la scară europeană sau chiar mondială este utilizarea unor accepțiuni diferite în funcție de țara în care acesta se practică. În *Finlanda* acesta se referă la închirierea de către turiști a unor case țărănești sau oferirea de servicii de hrană și/sau transport în mediul rural. În *Ungaria* este utilizat termenul de „turism la sat”, indicând faptul că singurele activități și servicii oferite în sate sunt regăsite în acest tip de turism, respectiv cazarea la prețuri mici, implicarea în activități agricole sau alte tipuri de activități locale. În *Slovenia*, cea mai importantă formă a turismului rural este turismul în fermele familiale, unde oaspeții locuiesc fie la o familie de fermieri, fie în case de oaspeți, dar vizitează ferma pentru a servi masa sau pur și simplu pentru a o explora. În *Olanda*, turismul rural înseamnă în special camparea la ferme unde

¹ Pompei Cocean, Gheorghe Vlăsceanu, Bebe Negoescu, *Geografia generală a turismului*, Editura Meteor Press, București, 2002, p. 221.

² Daniela Firoiu, *Economia turismului și amenajarea turistică a teritoriului*, Editura Sylvi, București, 2002, p. 118.

³ Puiu Nistoreanu (coordonator), *Managementul durabil al comunităților rurale și turismul*, Editura ASE, București, 2010, p. 43.

majoritatea serviciilor oferite sunt legate de activități precum: ciclism, plimbare sau călărie. În *Portugalia*, turismul rural a fost în mod tradițional asociat cu șederea la ferme alături de familia de fermieri. În *Grecia*, turismul rural înseamnă cazare în camere mobilate în stil tradițional, cu mic dejun tradițional.

În alte țări din sudul Europei, turismul în mediul rural este strâns legat de ideea de vacanță mai ieftină, alternativă la vacanțele în stațiuni. În Franța, spre exemplu, sunt disponibile mai multe tipuri de produse turistice rurale, precum celebrele *gîte-uri rurale*, camere de oaspeți, camping și caravane, ferme de sejur, ferme ecvestre, cluburi și sate de vacanță, hoteluri rurale. În unele țări europene precum Italia, Austria, Franța sau Elveția, numărul celor care oferă servicii agroturistice este foarte mare. În prezent, turismul în Uniunea Europeană deține 53% din piață, menținându-și rolul de leader în turismul mondial și fiind considerat important pentru creșterea economică și pentru ocuparea forței de muncă (oferă 6% din totalul locurilor de muncă)¹.

În continuare, voi face o scurtă caracterizare a produselor turistice rurale tipic franțuzești:

Forme de cazare practicate în Franța

Cazarea în spațiul rural este, în majoritatea cazurilor, satisfăcută de mici unități în gestiune hotelieră. În țara noastră ele sunt pensiuni, hanuri, moteluri și chiar mici unități tip hotel.

Una din asociațiile turismului rural din Franța – numim aici „**Gîtes de France**” – propunea clienților săi în 1999: 50.000 de locații, iar în anul 2010: 56.000 de echipamente de primire – la țară, munte și mare. Spațiile de cazare – tradiționale sau moderne (păstrând însă elemente ale arhitecturii specifice ruralului și în mare parte zonei în care sunt amplasate), aflate „în plină natură”, sunt clasificate de la 1 la 5 spice și sunt de următoarele tipuri²:

- Gîte rural: amenajări respectând stilul local, o casă sau o locuință independentă situată la țară, munte sau mare. Se poate rămâne un weekend, una sau mai multe săptămâni, în toate sezoanele. La sosire, proprietarii rezervă o primire personalizată;

- Chambre et table d'hôtels (camere de hotel sau bed&breakfast –BB-): este o altă modalitate de a descoperi miile de fețe ale Franței. Turiștii sunt primiți „ca prieteni” la particulari care deschid casele lor pentru una sau mai multe nopți, cu ocazia unei deplasări sau a unui sejur. Reprezintă o modalitate de a redescoperi conviețuirea în spațiul rural, traiul bun și bucătăriile regionale;

- Gîte d'enfantes et Gîte pour adolescentes (cuiburi/culcușuri pentru copii): în timpul vacanțelor școlare, copii sunt primiți de familii agreeate de „Gîtes de France” și supravegheați de o persoană competentă. Ei împart împreună cu alți copii (maxim 11) viața la țară și profită de odihnă în aer curat;

- Camping et l'aire naturelle (camping la fermă): situat în general în apropierea unei ferme, terenul unde poate fi instalat/ă cortul sau rulota este amenajat pentru a primi între 6 și 25 de instalații, dispune de instalații sanitare complete; turiștii petrec aici un sejur profitând de liniște și natură;

- Gîte d'etape și Gîte de sejour: este destinat primirii de călători (pedestri, călare, cicliști) care doresc să facă o mică oprire înainte de a continua itinerarul propus; este situat în imediata apropiere a traseelor de călătorie, permițând găzduirea de familii sau de grupuri, pentru sejururi sau weekenduri în mijlocul naturii;

- Gîte de group – adăposturi rurale de mare capacitate, sunt prevăzute pentru a primi familii sau grupuri (în jur de 20 persoane) cu ocazia sejurului sau a unui weekend;

¹ Florina Bran, Daniela Hincu, Ildiko Ioan, *Potential of rural tourism in Romania*, Revista de Turism, 2010, nr. 10, p. 28.

² Puiu Nistoreanu (coordonator), *Managementul durabil al comunităților rurale și turismul*, Editura ASE, București, 2010, p. 23.

- Chatels-loisirs (popasuri pe îndelete/popasuri de recreere – odihnă), situate într-un spațiu natural („în inima naturii”) în grupuri de 3 până la 25, prezintă amenajări pentru maxim 6 persoane. Sunt propuse aici activități diverse: pescuit, ciclism, tir cu arcul etc.

Forme de turism rural european

După cum s-a putut constata din cele prezentate, oferta turistică rurală este foarte variată și se adresează unor segmente de piață diverse. Pe de altă parte, se poate vorbi, în paralel cu activitatea turistică rurală, de o preocupare generală pentru activități de salvare a patrimoniului arhitectural rural materializată nu numai în Italia (Toscana), Luxemburg (Grand Duché), ci și în Franța ori Portugalia.

Turismul rural include toate ofertele de servicii turistice din mediul rural, care nu sunt legate de activitatea de producție în gospodăria țărănească, și anume: vacanțe în gospodării care și-au pierdut în mare parte funcția de bază, sejururi în case de vacanță, case particulare.

Pe de altă parte, *agroturismul* este mai strict din punctul de vedere al condițiilor de vacanță petrecută la țară. De cele mai multe ori, termenul de *agroturism* este strâns legat de produsele turistice aflate în relație directă cu mediul agrar și șederea în mediul rural. El constă în organizarea activităților de primire a turiștilor și a serviciilor turistice la nivelul unității agricole.

- Formele de agroturism practicate în țări precum Belgia, Danemarca, Portugalia, Italia, Franța și chiar Germania prezintă, în general, aceleași forme de cazare. Astfel, o inventariere realizată la nivelul CEE în anul 1987, confirmă 15.000 de dotări pentru cazare în locuințele agricultorilor în Franța, iar la nivelul întregii Comunități peste 30.000 de așezăminte.

Agriturismul, formă a turismului rural, este caracterizată de caracteristicile următoare [Phillip, 2010]¹:

- reprezintă orice practici dezvoltate la o fermă de lucru cu scopul de a atrage vizitatori;

- formă specifică a turismului rural în care casa gazdă trebuie să fie integrată într-un imobil agricol, locuită de către proprietar, care permite vizitatorilor de a lua parte la activitățile agricole sau complementare pe proprietate;

- caracterizează întreprinderile rurale, care încorporează atât un mediu de lucru la fermă, cât și o componentă de turism comercial;

- produsele turistice care sunt direct legate de mediul agricol, produse agricole sau sejururi agrare;

- activitățile de ospitalitate sunt efectuate de către antreprenorii agricoli și de membrii familiilor lor care trebuie să rămână conectați la activitățile agricole.

Aceste caracteristici ale agriturismului sunt utile, deoarece ajută la stabilirea unei limite între activități, de la cele care sunt în mod tradițional bazate pe ferme, dar nu sunt agricole (de exemplu, călărie, de prelucrare a alimentelor), la cele care sunt pur agricole (de exemplu, culturile de recoltare).

Agroturismul se înrudește cu *turismul la fermă* care, de obicei, desemnează cazarea turiștilor în case țărănești (pe perioade concediilor se închiriază astfel de case). Turismul la fermă nu înseamnă agroturism la sensul propriu, deoarece aceste case țărănești își pierd din sensul agricol, nefiind ocupate prea mult de sătenii activi. În Germania, de exemplu, 80% din unitățile de cazare sunt constituite din fermele care au fost transformate în spații de cazare. Activitatea turistică este strâns legată de activitățile agricole și de multe ori cu viabilitatea economiei de uz casnic².

¹ Phillip Sharon, Hunter Colin, Blackstock Kirsty, *A typology for defining agritourism*, Tourism Management Magazine, vol. 31, Elsevier Ltd, 2010, p. 755.

² *Ibidem*.

• Mai puțin reprezentate sunt formele de camping la fermă. În timp ce în Olanda, Franța și Germania este conturată precis această formă de cazare în gospodăriile agricultorilor, în Irlanda nu există, iar în celelalte țări este puțin prezentă. Totuși, fermele specializate sunt tot mai prezente în cadrul ofertei turistice rurale. În Germania, Franța, Italia, Olanda numeroase ferme propun forme de găzduire specializate. Întâlnim astfel¹:

- ferme specializate în primirea handicapaților;
- ferme specializate în primirea copiilor;
- ferme specializate în primirea grupurilor;
- ferme specializate în primirea claselor speciale de științe naturale;
- ferme pentru pescari;
- ferme hipice.

• În ceea ce privește camerele de hotel, numai în Germania acestea se găseau în număr de peste 75.000, cifre importante deținând: Anglia, Portugalia, Irlanda, Luxemburg, Grecia, Spania și Belgia.

Turismul verde, un concept tot mai folosit la nivelul U.E., are conotații asemănătoare turismului rural. De multe ori, termenul de *turism verde* este sinonim cu turismul „alternativ”, „responsabil”, „blând” sau „nou”. *Turismul verde* poate fi definit ca o activitate turistică practică atât în zonele rurale și în acele locuri de litoral și deltă unde turismul specific nu este prea dezvoltat, cât și în cele de dealuri și montane care nu au o destinație specială pentru practicarea sporturilor de iarnă, precum și în alte spații rurale². Se poate spune că turismul rural are multe elemente în comun cu turismul verde, mai ales dacă se ține seama de faptul că în ambele forme de turism se regăsesc principii ale turismului durabil.

O alternativă a „turismului verde”, marcată de practicarea sa în spații nealterate de intervenția antropică este *ecoturismul*, care capătă astăzi valențele unui „turism belicos”, întrucât implică o luptă permanentă pentru păstrarea integrității cadrului natural și, cu deosebire, protejarea resurselor turistice³. Practicarea ecoturismului asigură valorificarea adecvată a resurselor turistice, concomitent cu păstrarea integrității lor ecologice. Ecoturismul antrenează o serie de oportunități atât pentru comunitatea locală, cât și pentru valorificarea resurselor, precum: utilizarea profiturilor pentru conservarea și prezervarea zonelor, utilizarea de materiale și forță de muncă pentru a păstra banii în economia locală, repartizarea echitabilă a beneficiilor economice, garantarea și ocrotirea proprietății, crearea de locuri de muncă pentru populație, etc.

Turismul bazat pe natură reprezintă acea formă a turismului în care activitățile desfășurate sunt dependente de proprietățile mediului natural. Turismul în natură presupune călătoria spre destinații și pentru activități și experiențe care sunt total dependente de natură; poate include vizitarea unor obiective turistice cunoscute și poate să pară ca fiind turism de masă, turism alternativ sau o combinație de turism de aventură, turism cultural și ecoturism. Turismul în natură este în strânsă corelație cu ecoturismul, fiind deseori promovat ca factor de valorificare și conservare a mediului în multe zone ale lumii.

În prezentarea făcută am enumerat doar formele deja consacrate ale turismului rural european. Apreciem că, din punctul de vedere al consacării și al continuității activităților practicate, ne aflăm în fața unui sector deosebit de dinamic și receptiv.

¹ Puiu Nistoreanu (coordonator), *Managementul durabil al comunităților rurale și turismul*, Editura ASE, București, 2010, p. 25.

² Vasile Glăvan, *Turism rural, Agroturism, Turism durabil, Ecoturism*, Editura Economică, București, 2003, p. 15.

³ Pompei, Vlăsceanu, Negoescu, *op. cit.*, p. 222.

Câteva constatări asupra turismului rural european

La nivel național și european au apărut și se nasc încă (este cazul țărilor din centrul și Estul Europei) asociații și federații diverse ale oamenilor implicați în turismul rural. Obiectivul urmărit se pare a fi nu o uniformizare, ci dorința de realiza și a consfinți criteriile unei standardizări.

Din cele prezentate, s-a conturat tendința generală de clasificare a spațiilor de primire în:

- hoteluri rurale;
- campinguri rurale;
- dotări mobilate rurale;
- camere de hotel rurale;
- primire la fermă.

Această tendință de specializare prezintă avantajul de a realiza publicații (pliante, cataloage, CD-uri, pagini web) care să armonizeze criteriile de clasificare – în funcție de trebuințele turiștilor – și să orienteze, pe baza tipologiei comune, clientela spre destinațiile rurale. Pentru că, așa cum glăsuiește un proverb francez, „important nu este să cunoști tot ceea ce există, ci mai curând să știi tot ce există”. În fond, ceea ce se dorește este realizarea unei cât mai eficiente comunicări între prestatorii și beneficiarii serviciilor turistice din mediul rural¹.

Bibliografie:

1. Bran, Florina; Hincu, Daniela; Ioan, Ildiko, *Potential of rural tourism in Romania*, în „Revista de Turism”, 2010, nr. 10, p. 28-31, disponibil pe siteul: <http://www.revistadeturism.ro/content/view/38/78/lang,romana/>;
2. Cocean, Pompei; Vlăsceanu; Gheorghe; Negoescu, Bebe, *Geografia generală a turismului*, Editura Meteor Press, București, 2002;
3. Firoiu, Daniela, *Economia turismului și amenajarea turistică a teritoriului*, Editura Sylvi, București, 2002;
4. Glăvan, Vasile, *Turism rural, Agroturism, Turism durabil, Ecoturism*, Editura Economică, București, 2003;
5. Nistoreanu, Puiu (coordonator), Ghereș; Marinela, Hornoiu; Remus Ion; Plăiaș, Ioan; Tănase, Mihai-Ovidiu, *Managementul durabil al comunităților rurale și turismul*, Editura ASE, București, 2010;
6. Phillip, Sharon; Hunter, Colin, Blackstock, Kirsty, *A typology for defining agritourism*, *Tourism Management*, vol. 31, Elsevier Ltd, 2010, p. 754-758.

¹ Puiu Nistoreanu (coordonator), *Managementul durabil al comunităților rurale și turismul*, Editura ASE, București, 2010, p. 26.